

רכפה מזרחית *Reseda orientalis* - פורחת בקרקעות

חוליות במישור החוף (ינואר 2018)

כתבה: ערגה אלוני

רכפה מזרחית *Reseda orientalis* (רכפתיים) היא צמח חד-שנתי שרוע הגדל במישור החוף. גובהו 10-30 ס"מ, והוא מאופיין בתפרחות עם פרחים לבנים וריחניים. הגבעול דק מחוספס, צבעו ירוק חום. החספוס נוצר מבליטות ופטמות המפוזרות בצפיפות על הגבעול ועל העלים. בגבעול חריצי אורך הנמשכים גם על עוקץ הפרח. העלים מסורגים משני טיפוסים. על הקרקע מתפתחים עלים גזורים לאונות סרגליות בגדלים שונים. על גבעול התפרחת העלים יכולים להיות צרים וארוכים או מאונים. שטח פני העלה מחוספס. הפרחים דו-מיניים בלתי נכונים מסודרים בתפרחת אשכול. כל פרח נישא על עוקץ קצר ובבסיסו עלה חפה. עלי גביע צרים וארוכים מספרם 4-8 צבעם חום ירוק. הפטמות בשולי עלי הגביע בולטות ומשוות לעלה צורה משוננת. בטרם פריחה הגביע סוגר על אברי הפרח, עם הבשלה הם מתפשקים אחורנית כצלחת, ובסיום הפריחה עלים אלה לא נושרים והם מלווים את הפרי. הפרחים מפיצים ריח מאד נעים והם מואבקים ע"י חרקים.

הכותרת לבנה בת 4-8 עלים מפורדים. עלי הכותרת העליונים גדולים מהשאר, שסועים לאונות צרות בצורה לא מסודרת. האבקנים 10-40 צפופים, קבועים יחד על מצעית דמוית דיסקוס שאינה במרכז הפרח. הזירים קצרים, המאבקים חומים כתומים, מעוגלים וצמודים זה לזה. האבקנים נושרים לאחר ההבשלה. השחלה עילית מורכבת מ 3 עד 4 עלי שחלה המאוחים כמעט עד ראשה. היא נישאת על עוקץ קצר, ובראשה צלקות שמספרן כמספר עלי השחלה. הפרי הלקט מאורך בעל מגורה אחת פתוח בראשו. במקום החיבור בין עלי השחלה התפרים בולטים. בקצה ההלקט מצויים 3-4 שרידי צלקות העלי. הזרעים קטנים ומגובששים.

רכפה מזרחית

לפי הסדר מימין לשמאל: 1. הפרחים ערוכים בתפרחת אשכול, על הגבעול פטמות. באדיבות אתר צמח השדה; 2. תפרחת, בפרח מימין נראים צלקות העלי. צילם: ליאור אלמגור ©; 3. פרח, נראים הגביע ועליו פטמות, הכותרת והאבקנים. צילמה: שלומית הימן © באדיבות אתר צמח השדה; 4. הפרי הלקט, בקצהו שריד הצלקת. צילמה: ערגה אלוני ©

להגדלה - לחצו על התמונות

רכפה מזרחית היא אחד מהצמחים הים תיכוניים המעניינים בשל מבנה הפרח. היא שכיחה לאורך מישור החוף מצפון הארץ ועד לדרומה, על קרקעות חמרה חולית ורגוסול. ופורחת מדצמבר עד פברואר. תפוצתה העולמית משתרעת באגן המזרחי של ארצות הים התיכון.

מינים קרובים לה הם קבוצת מיני רכפה בעלי פרחים לבנים שפירותיהם בעלי 3 מקצועות המשולשלים מטה: **רכפה ערבית** - שגדלה בחולות המדבר, **רכפה גדולה**, ו**רכפה ריחנית**. כמו כן גדלות בארץ גם **רכפה לבנה** בחבל הים-תיכוני ו**רכפה קטנת-פרחים** במדבר שבפרי שלהן 4 מקצועות.

מיני רכפה נוספים בישראל

מימין לשמאל לפי הסדר: 1. רכפה ערבית. צילם: ליאור אלמגור ©; 2. רכפה גדולה. צילם: ליאור אלמגור ©; 3. רכפה לבנה. צילמה: ערגה אלוני ©; 4. רכפה קטנת-פרחים. צילמה: ערגה אלוני ©

להגדלה - לחצו על התמונות

ספרות:

פינברון-דותן נ ודנין א 1991 המגדיר לצמחי-בר בארץ-ישראל. כנה. ירושלים.
פליטמן ע חן ק דנין א ושמידע א 1983 צמחי ישראל בתמונות. הוצאת מסדה.
שמידע א 2005 צמחי ישראל, המדריך השלם לצמחים ופרחים בא"י. הוצאת מפה.

=====

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

ציטוט: אלוני ע 2018 רכפה מזרחית *Reseda orientalis* - פורחת בקרקעות חוליות
במישור החוף (ינואר 2018), פורחי החודש, כתב-עת "כלנית" מספר 5.

<https://www.kalanit.org.il/reseda-orientalis-1-18>